

ACC. N:R M. 14240:1-10.

Landskap: Småland Upptecknare: Karl Andersson, Kalmar
Härad: Kinnared Berättare: olika personer; se uppt. bla-
Socken: Kalmar Berättarens yrke: dens baksida!
Uppteckningsår: 1956 Född år i

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Värter i hushåll, läkekonst och magi. s. 1-10. Lu F 72.

ACC. N:R M. 14240:1.

Wäster

Förr användes wäster mer än nu av de
vilda förkunnande. Det användes rätt mycket
lingarn på den tiden i hemmet som
färgades dels med massa och dels med
enris, avfallet som blev då de bröt
lin vid basta blev en del lågor liggan-
de som bröts efteråt, och då linet skäk-
tades föll en del på golvet av litet rön-
re kvallitet, som kallades skäktarfall
som användes och spens grovt för lakor
och, och en del färgades litet grågrönt
av massa och enris, som sedan
syddes arbetsbyxor av starkt och bra
tyg, men blev av ålder vitare för
röd och vind, allgarn färgades
med bredsigla, som köptes även
många lavmassa användes för att

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

huf 72

1.

ACC. N:R M. 14240:2.

deri vita färger ej skulle dominera.

Hushåll

En maträtt som lagades förr som
nu inga recept på finns var morötter-
kaka, som brukade lagas av min
farmor Anna Johannedatter född 1832.

Man såren morötter och mjöl och litet
vatten sådes och bakades i form, det
blev en söt smak av morötter, men
andra sötningemedel användes.

Morötter kokades riva, fick koka
tills mjölet blev litet som silades
och var gäst till kräm, med bara
den sötman som fanns i morötter.

Väster som användes till te var hallon-
blad som fäskades.

För att spara ut det dyra kaffet var

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

2.

brukligt att av klicé eller södar som de
då kallades, bakades ljuva kakor som
brändes liksom kaffe, att sedan blandas
vid kokning av kaffe.

Svampen användes ej till mat förr
utan det är en rätt för flera tiders
folk, i min barndom för 50 år sedan äts
ingen svamp, sedan började de barn
vara på skolor karborell och förtika

Då kom på herten åt svamp, trodde
det att mjölken togs skada, så att
grädden ej flöt upp, på den tiden då
all mjölk handskurades

En dryck som var allmän på
våren var björklag och lömlag som
bogs vara på, men fick ej drickas så
utan kallt för då fick den drickande
frässan, (derrjuka) Men ofta togs

4) till hjälpe vid bryggd av enbärstricka
i stället för vatten, och blev en god dryck.

De kryddor som användes var anis
och fänkål, anis lades på i degen till
bröd, av de vilka väskerna ^{och kummin} ~~stod an-~~
vändes till brännvinskrydda både
för smak och som medel, var
kummin och melars och senfarna för
nervälets bruk vid magvärk och
illamående,

för så användes Vitvienebrännvin?
vitsippas pluckades och lades på brännvin
även johannesört för så, och rötsvam-
pen, för bölder kokades kåda och bivax
Läkeblad grodblad (Plantago Major) använ-
des vid svulster, vatten som blev då man
kokade marätkes drockes för bleksot och
rörlighet i svalget, Rörmbär och

embär och enrot drocks för dåliga njurar.
Blodrot och gäbarna kokades för blod i
uriner.

Vitmassan glockades och barkades att ha
att barka upp skurvalken med och barka
efter småbarn som vätt med sig på
golvet. Mot loppas i sängar glockades
bräken (arnbunkar) som barkades och
lades i madrasser som ohysa skydd.
Mot mol glockades malört som band i
knippen barkades och hängdes bland kläder
samt spinnor av fåfävered (kärrikfurn).

Envis lades i fläckbar med hett vatten
i tre dagar före slakter.

för att dryga ut tobak för rökning
var det vanliga körsbärslöv och päronblad
som barkades och röktes, och även malört
för söiga spenar användes gräddes och

ACC. N:R M. 14240:6.

blod av rosor som kokades och blev en fet-
selva som flugor skyddes

För att öka känsldriften hos kor och grisar
användes jändvot, och brännvin

I fosterfödelningssyfte användes mjöl-
dryggar som fanns långa svarta horn på ryg-
gen vi barnafödelse för att värkarna skulle
gå fortare.

För gulsjuka kokades gul massa som var
väckt på gamla ängslador, den skrapades
av och kokades tillsammans med en
gulsparr, och om den ykte åt det bröddes
det hjälpa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

Rönnbären spelade en stor roll i det allmänna livet som spårmän och som medisin. Det är det var mycket här såldes en kammare kall vinter. Började lövsprickningen tidigt var all vänta en tidig vår och tidig härt och vintern kom tidigt och kall.

Lå det var tid att så var det olika märken då korset skulle sås, var följande.

Då sken skylde duvan, lövet skulle vara så stort att det ej synades om det satt en duva i ekbladet.

Då hänggen stod i blom, då enbusken rök, och då en slags gula flugor samlades på utspridd gäddan och kallades skitfluga. Kreaturen skulle inte släppas på bete förr än såglövet var utslaget så att

man kunde repa av lör och giva korna
bland halen så de lätte gräsbetet, det
vode att de skulle byta buk.

För att få veta vem den tillkommande
skulle ha för namn, brukade flickor
då de hade bakat bröd och i brödet
bittade ett helt rådestorn ~~korn~~ hade
gått helt genom kornen och fanns i
mjölet, och sedan i degen och i mjö-
nen utafan att observeras, då de bitta-
de ett rådestorn och lade det över
lösren, den som då kom in först
hade det namn som den tillkom-
mande hade.

Till rågranta var det sätta brödet
Vide.

Bikupor om det var bra skulle
guidas med humle och kornung

ACC. NR M. 14240:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Till krossas användes bjärkeris och
en slags vismassa som växer vid
kärr och myrar, och kallas porris, det
är till finare krossar som kan använ-
das i stället för sopbortar, för i biler.

Då mjölken silades färs i en kä-
ril med ett hål i, var det gravriss som
användes.

Mjölken sål verkades som de trodde mer
förr än nu vad korna åt, korntalun
om de åt det gick det ej att kurna
gräddlen, men om de åt starrgräs så
astade den sig fort, om de fick sovar
var mjölken bra till ost.

Flugsvamp användes mycket för
en fettkärl är sedan och mer för flugor.
Den fläddes och ledes på ett fat med litet
vatten och fint soikes över, Det användes

i min barndom. Men slutade då ett
litet barn i denna barken åt av den
vid ett oöfvakat ögonblick och dag
sedan är det ej brukligt.

Det var i min barndom vanligt
att av sömmen göra visseknipor
sprutar och en liten roff de kallades
fisar. de fläddes barken på ett klent gren
och skrapade av den rymta barken på
halva och satte i mun och häste
och gav från sig ett hjertande läte

Så har vi folkobässor eller fall-
bässor, men skas av kroppen på unga
bollar och vred av så att den rymte
är svungen vler vid ripsar, men blev
av skogsägare förbjorden.

Nickedockor eller spratteldockor gjordes
av bjork papper eller barkad bark